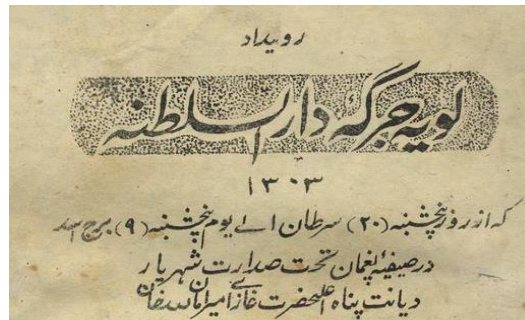

سوم سپتمبر 2016

داکتر سید عبدالله کاظم
به همکاری: محمد ایاز نوری (آزادی) و نازک میر زهیر

"رویداد لویه جرگه دارالسلطنه 1303"

(به تقریب نود و هفتمین سالگرد استرداد استقلال افغانستان)
(قسمت بیست و یکم)

د پانو شمیره: له 1 تر 10

افغان جرمن آنلاين په درنښت تاسو همکاري ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټينگه کړئ maqalat@afghan-german.de
یادونه: دلېکنې د لیکنيزې بڼې پازوالي د لیکوال په غاړه ده، هيله من يو خپله لیکنه له رالیرلو مخکې په خیر و لولئ

علمای منتخبه لویه جرگه افغانستان

(۱)

لویه جرگه: ما علماء، سادات، مشائخ، وكلاء و عموم اعضای لویه جرگه علمای اعلام و فضلاى كرام ذیل را قرار امر و ارشاد همایونی جهت تطبیق و تحقیق و بازدید فروع و بعضی جزویات نظامنامه ها از طرف خود وکالتاً مقرر و منظور مینمائیم تا این نوات محترم خدای عزوجل را همه وقت حاضر و ناظر پنداشته مزید بر مزید در پابندی و تشنید شریعت غرای احمدی و تنویر احکامات ایزدی موافق و مطابق بمذهب مهذب امام اعظم صاحب كوفی رحمت الله علیه صرف مقدرت [قدرت و توانائی] و مساعی ورزیده در تصفیه و فیصله همه گونه اوامر و اجرائتی که بدانها محول شود علاوه بر تالیف فتاوی مبارکه امانیه و تطبیق و تدقیق در نظامات عصر حاضر بر طبق مسائل مفتی بها روایات قوی مذهب حنفی افتاء دهند.

(۱) مولوی عبدالحی پنجشیری (۲) مولوی محمد ابراهیم خان (۳) ملا میرعبدالباقی (۴) مولوی گلدست قطغنی (۵) مولوی محمد رفیق خان سمت شمالی (۶) مولوی فضل ربی سمت مشرقی (۷) مولوی عبدالخالق سرخرودی.

علاوه برین نیز تصدیق میکنیم که اگر برای حکومت مزید برین حضرات معظم ضرورت دیگر علمای متدین و محقق و متبحر باشد، پس بایستی که مولانا حاجی عبدالرحیم خان ساکن گندمک و مولوی صالح محمد خان ساکن قیلغو خوگیانی را نیز بخواهد، منظور است.

اعلیحضرت: من این علمای اعلام را که شما انتخاب نمودید، نه تنها منظور مینمایم بلکه محض مراعات خاطر شما و احترام شرع شریف او شانرا بعوض هیئت عالیه تمیز سابق مقرر داشتیم و بیشتر تر از آنها مانند شما آرزومندم که بر طبق مقررات شرعیه و روایات قویه مفتی بها حنیفه اجراء نموده خود ها را از حقیقت گوئی و حقائق و راست بینی و صداقت نویسی خود ها مأجور [اجر یابنده] عندالله و مشکور عندالناس بفرمایند و تا میتوانند در تدقیق و تطبیق جمیع فروع و جزویات قانونیه با شرع احمدیه بذل مساعی ورزند و در تالیف فتاوی امانیه نیز کوتاهی ننمایند.

لویه جرگه: با آواز های تکبیر و کف زدندهای شادمانی و یکعالم مسرت این کلمات همایونی را تلقی نمودند و مخصوصاً بر تقرر این علماء در محکمه عالیه تمیز اعلیحضرت غازی را بسیار تحسین و احترام و آفرین نمودند.

تالیف فتاوی امانیه

(۲)

لویه جرگه: چون اعلیحضرت غازی ما جمعیت علماء و اعیان دولت اسلام را از کمال شریعت پروری در مجلس عالی لویه جرگه شامل فرموده در باب نظامات دولت متعلقه امور شرعیه که در بین عوام سوء تفهیم پیدا شده، هدایت نموده اند که شما جمعیت علمای حاضر لویه جرگه نظامات متعلقه امور شرعیه را از نظر گذرانیده به مسائل متفقہ مفتی بهای مذهب مهذب حضرت امام همام حضرت ابو حنیفه کوفی رحمت الله تعالی علیه تطبیق بدهید که اگر بعضی مواد آنها را علمای سابق تمیز به اساس و مسائل مختلفه فیه و روایات ضعیفه اندراج داده باشند، تعدیل شود. لهذا ما علمای لویه جرگه نظامات متعلقه امور شرعیه را از نظر گذرانیده بنابر توصیه و هدایت حضور اعلیحضرت

د پانوی شمیره: له 2 تر 10

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینگه کړئ maqalat@afghan-german.de

یادونه: دلیکنیزې بنې پازوالي د لیکوال په غاړه ده، هیله من یو خپله لیکنه له رالیرلو مخکې په خیر و لولئ

تمام آنرا به مسائل مفتی بهای حنفی تطبیق داده فقرات آتیه که به مسائل مختلفه و روایات ضعیفه داخل شده بود و ذیلاً معروض میگردد، تعدیل آنرا نیز از حضور اعلیحضرت اولی الامر خود ها استرحام مینمائیم و امید میکنیم که با تالیف فتاوی امانیه جهت قضات محاکم عدلیه و مامورین دولت علیه افغانیه بر طبق اصول امضای همین علمای منتخبه لویه جرگه که از حضور انور اعلیحضرت غازی شرف تقرر و منظوری را نائل شدند، کارروائی بعمل آید و اگر کدام مسئله و اساس موضوعه را ما خدام بنابر سهو و خطای که لازم نوع بشریت است، تحت تصحیح نیاورده باشیم، بایستی او را این علمای منتخبه بر طبق روایات مفتی بها به مذهب مذهب حنفی فیصله نمایند.

بایستی این فتاوی از حسن مساعی و عرق ریزی همین علمای منتخبه بحواله کتب معتمده مذهب امام همام امام اعظم صاحب رحمت الله تعالی و اقوال قویه مفتی بها به زبان عربی و ترجمه فارسی افغانی که حاوی به مواد نظامنامه شرعیه باشد، جمع شده بعد از امر حضور مبارکه طبع و نشر شود. همانا که اختلاف دور خواهد شد.

اعلیحضرت: ازین مفکوره تان اظهار مسرت میکنم و یگانه تاکید خودم نیز برین حضرات محترم همین است که نقطه نظر شان در ضمن تالیف فتاوی امانیه مسائل مفتی بها روایاتیکه مطابق به مذهب امام همام است باشد.

لویه جرگه: این گذارشات شهریار جهاندراجات خود ها را نیز با آواز های تکبیر و تهلیل و کف زندهای مسرت تائید نمودند.

تعزیرات بالمال

(۳)

لویه جرگه: میان علماء و مشائخ منتخبه علمای مجلس لویه جرگه افغانستان در مسئله تعزیربالمال برای پادشاه اسلام این چنین فتاوی جامعہ میدهیم که تعزیربالمال برای پادشاه اسلام به مذهب حنیف منیف امام اعظم صاحب علیه الرحمه جائز نیست. اما بروایت امام ابو یوسف صاحب علیه الرحمه جائز است و روایت شانرا علمای سلف متقدمین مصنفین ضعیف گفته و مسؤل شمرده اند. چنانچه از کتب معتمده مثل بحرالرائق و رد مختار ظاهر میشود، بنابراین فتاوی مذکوره بحضور مبارک اعلیحضرت غازی شریعت پرور عرض گردید. صورت ضعف قول ابو یوسف و تأویل آنرا علما بیان کرده که امام وقت بگیرد و اما بعد از چند روز که مجرم منزجر گردید و توبه کشید، واپس بدهد. تعیین ضرب و حبس حین وقوع حادثه بقدر مصلحت وقتی برای پادشاه اسلام جائز است، زیرا که روایت سابق ضعیف گفته میشود و برای قاضی مقلد بروایه ضعیفه عمل نیست، زیرا بعضی کتب روایت مذکوره را مثل کتاب مجتبی و فتح المغیث منسوخ گفته باقی صاحب دولت مختار است.

اعلیحضرت: قبلاً نظریه خودم را در باره تعزیربالمال برای تان تشریح نمودم و شخص خودم قلباً بدین مسئله بیشتر مائلم که برای جریان مساوات حقیقی و عدالت و انصاف اسلامی حتماً بایستی که تعزیربالمال موقوف گردد.

لویه جرگه: بعد از اظهار خرسندی مزید این بحث را هم به تکبیر و تهلیل و کفهای خرمی انصرام دادند.

نکاح صغیره

(۴)

مطابق مسائل کتب شرعیه فقهیه و مذهب مهذب حضرت امام اعظم رحمت الله علیه به اتفاق جمیع آئمه کرام نکاح صغار صحیح است و شرعاً تصرف اولیای صغار راست در نکاح صغیره. بنابراین ما علماء در اصلاح فقره مذکور چنین حکم و رأی میدهیم که نکاح حالت صغارت جائز و صورت نکاح شان از طرف ولی عاقد مثل نکاح کبار سر از نو قرار گیرد و دعوی لاحق و سابقه عموماً مسموع باشد.

اعلیحضرت: درینجا تقریباً همان نظریه قیمت دار و افکار گهربار شاهانه شانرا که در صحیفه (۱۸۰) الی (۱۸۳) در ضمن مذاکرات بر نظامنامه نکاح و عروسی و ختنه سوری مرقوم شده است، ایراد داشته در خاتمه فرمودند که نظر بدین مضار و تکالیف و بی اتفاقیهای که از نکاح صغیره در بین ملت محبوب افغانیه ام دیده شده است، خیر خواهانه این نصیحت پدران را برای تان میکنم تا او را بعموم ملت ابلاغ دارید که حتی الامکان از نکاح صغیر تجنب [اجتناب] ورزند و هم از تقریر علمای اعلام یک باریکی دیگر را نیز در شرع انور درک کردم که حق نکاح صغیر و صغیره تنها از حقوق آب [پدر] و جد [پدرکلان] است که هر کدام آنها منتهی درجه رأفت و شفقت را نسبت بخردان دارد.

لویه جرگه: اعلیحضرتا! ما ازین غمخواری و شفقت گستری تان از حد ممنون و متشکریم و تا جان در بدن و روح در تن ما باشد، در انتشار افکار تان میکوشیم و تا بتوانیم از نکاح صغیره احتراز کنیم. بلاخره این مذاکره نیز به تکبیر و تهلیل و چک چک تمام شد.

امور تجاریه

(۵)

لویه جرگه: از آنجا که در مواد نظامنامه امور تجاریه در محکمه شرعیه بحث و مباحثه زیاده میباشد، ثانیاً چون کتاب فتاوی مبارکه امانیه تدوین و تصنیف میشود، جمیع احکام شرعیه جزائیه و حقوقیه در آن مندرج خواهد شد، پس در آن کتاب یک باب مسائل تجارت مطابق احکام شریعت مندرج میشود که همه احکام تجارت تحت محکمه شرعیه باشد.

اعلیحضرت: بسیار خوب! ضرور باید بشود و پاس مراعات تجار و ارباب معامله بر طبق مقررات شرعیه بعمل آید.

تذکره نفوس

(۶)

لویه جرگه: تذکره نفوس که برای هر فرد تبعه افغانستان جهت شناخت رعیتی و تابعیت شان به دولت مقدس و تسهیل مرور و عبور شان در نقاط داخله مملکت مقدسه بوجه رفاه عمومی و آسانی پساپورت ایجاد شده، نهایت مفید دیده میشود. اما بر پشت تذکره نوشته شده که بدون وجود تذکره شاهدهی شاهدان، طلاق و وکالت، بیع و شری [خرید و فروش] و عقد نکاح درست نیست. اندراج این کلمات

شرعاً خوب نیست، لهذا عرض حضور اعلیحضرت والا گردید که کلمات مذکور از پشت تذکره محو شود.

اعلیحضرت: خوب است دور کرده میشود و بعوض آن دیگر قیود سیاستی [که در صفحه (۲۸۷) در ضمن مذاکرات لویه جرگه بر نظامنامه نفوس مندرج است. ب.د] ایزاد میشود. اگر چه وجود آن قیود شرعی در تذکره نفوس برای بسیاری از مهمات شرعی مفید بود و بسا تسهیلاتی را برای محاکم عدلیه فراهم می آورد تا هم محض اسعاف [برآوردن] مأمول تان از آن صرف نظر میشود.

لویه جرگه: بیک عالم خوشی و مسرت و تکبیر خوانی ازین مباحثه نیز درگذشتند.

عدم تحدید جزا قبل از وقوع

(۷)

لویه جرگه: تعیین و تحدید جزا قبل از وقوع فعل، شرعاً محدود و مقدر نیست و منحیث صغر و کبر جنایت و اشخاص و زمان تفاوت قبول میکند. اولی الامر را می باید که مطابق دقائق کتب شرعیه منکرات که وقوع می یابد، لحاظ فعل شنیع و لحاظ اشخاص فاعلین آن و وقت محل وقوع آن قرار مراتب اربعه که در کتب شرعیه فقهیه مذکور شده، نموده اجرای تعزیر را از روی آن بنماید. از کلام حنیف و زشت و جزائی باب قضاء القاضی و ضرب و حبس و تشهیر و نفی جلای وطن و در امور سیاستی کبائر که در کتب فقهیه مشخص شده، از برای اولی الامر حسب مصلحت الوقت حکم است که قتل کند. مثل تکرار سرقه و وجود ظلمه و مفسده و باقی جرائم متکرره که در کتب مذکوره معین است و حد شرعی ندارد. قاضی را لازم که قرار امر و ارشاد اولی الامر که امام وقت و سلطان زمان است، اجراء و اقامه نماید. خلص که در جرائم صغار پاس و لحاظ مراتب اربعه مذکوره ضروریست، اما در کبائر مثل تکرار سرقه و غیره که در کتب فقهیه تعزیر بالقتل در آن جائز شده، تفاوت اشخاص نیست و درجات اربعه اجرا شدن ندارد، بلکه مطلقاً اولی الامر آنها را زجرأ از برای مصلحت وقت قتل کرده میتواند و در جنایات مذکوره بعد از ثبوت، تعیین جزای آن کرده میشود. قاضی شرع شریف حکم فیصله را به محض تعزیر میکند و اقسام تعزیر را مینویسد که وکیل یا نایب اعلیحضرت غازی هر کدامش را چون موزون دانسته سبب امتناع مجرم از ارتکاب آن جنایت ببیند، معین و مقرر میکند.

اعلیحضرت: تحدید جزاء قبل از وقوع نیز یکی از اقوال مصرحه و منفقه همین علمای تمیز است که حال در مقابل شما حاضرند. البته خیال و فکر من عاجز هم بنابر مصالح {که چندی از آن در ذیل تصریح میشود} با آنها شرکت داشت.

(الف) - اکثریه از مجرمین را چون از مجازات و خیالات حکومت که نسبت بوقوع افعال شنیعه دارد، قبلاً اطلاع بدهند همانا که بدان اقدام نخواهد کرد.

(ب) - در صورتیکه اولی الامر به تحدید تعزیرات پرداخت، معلوم است که حکام و مامورین در آن دست بازی و رشوت خوری و لحاظ و خود غرضی نمیتوانستند.

(ج) - و هم سابق برین دیده و شنیده شده است که اکثری از قضات و حکام بواسطه همین مسئله که حکم آن ظاهراً تحدید نشده بود و آنها تعزیر مجرمین را مینمودند، تلفات از طرف مجرمین دیده اند و هدف اسهام جهال و ارباب غرض گردیده اند. در صورتیکه تحدید تعزیرات از طرف پادشاهی مقرر شود، معلوم است که این غلط فهمی و مغالطه نیز مرفوع و مدفوع میگردد و مجرمین بخوبی میدانند که قاضی و حاکم بجز از ادای وظیفه و تعمیل احکام مقرر از خود بالای آنها چیز را اجرا کرده نمیتوانند.

اکنون که شما تحدید جزا را قبل وقوع مستحسن نمی بینید و میخواهید که تعزیرات بعد از وقوع واقعه نظر بوقت و زمان و فعل و فاعل و دیگر اشیاء بایستی داده شود، لهذا چنان مستحسن دیده میشود که تحدید جزا بعد از وقوع بعمل آید و تقرر آنرا نه تنها قاضی [بنا بر مضرات و اسبابی که بچندی از آن در فوق تلمیح شد] بلکه حاکم و هیئت مجلس مشوره متفقاً بنمایند. درینصورت معلوم است که هم در فیصله جات خود غرضی نمیشود و هم سد باب رشوت و لحاظ و دیگر اسباب میشود و هم قاضیها از تحدید و تخویف نجات می یابند. اگر این مفکوره ام را نیز لویه جرگه ضمیمه این نظریه شان بنمایند، بخیال که از مفاد خالی خواهد بود.

لویه جرگه: بسیار خوب! بسیار خوب! ضرور باید همچنین شود. بعده عموماً یک غلغله دعا گوئی تحسین و آفرین بر خیالات اعلیحضرت غازی و دوراندیشیهای همایونی، ملت پروری و عدالت گستری شان بر پا شده، این سخن نیز با آواز های تکبیر و تصفیق مسرت رفیق اختتام یافت.

حبس جانی الی زمان ظهور صلاح و آثار توبه

(۸)

سیمای صالحین در رنگ و چهره مجرمین مقرر است، ازینرو آرزومندیم که نبایستی بعد از وقوع فعل، میعاد و حبس اهل جنحه و جنایت را مقرر کرد چه ممکن است بعضی از مجرمین از عادت بد و خوی خرابی که در سرشت دارند تا برآن موعده براه صلاح نیایند و بر جاده هدایت نپوبند و متوقع است که اکثری از اشخاص بعد از گذرانیدن چند وقت در محبس قلباً و صدقاً از عملیات ناصواب و رفتار نکوهیده خود تائب و نادم شوند، باقی شما مختارید.

اعلیحضرت: حضار محترم ببینید که شرع شریف تا کدام اندازه برای اصلاح حال و مآل عالم انسانیت پیش بینی نموده است و بکدام مرتبه درجات عالیة رحم و راحت و شفقت را نسبت بعباد صالحین و تا چه مقام تهدید و تادیب و گوشمالی را برای مجرمین و گمراهان مقرر داشته است.

این نظریه شما را حاضرم که با چند قیود لازمه قبول و منظور نمایم. لکن ماقبل از آن باید شما را بدانم که حکومت شما بنا بر کدام لحاظ زمان حبس جانی را تحدید داشته است. بدیهی است که سارق و قمار باز و زانی و دیگر مجرمین هر وقت برای توبه کردن و سوگند خوردن حاضرند. نه تنها رجال حکومت بلکه ادنا ترین افراد ملت نیز به سوگند خوردن و حلف کردن جنایت کارانیکه در حقیقت به مخالفت اوامر و نواهی همان قرآن پاکیکه بدان سوگند میخورند، میپردازند اهمیت نمیدهند، لهذا حکومت بعد از وقت تمام سنجید که فلان رقم مجرم بعد از حبس شدن اینقدر ممکن است که اصلاح شود، ازین رو برای آنها مدتی معین شد.

د پانو شمیره: له 6 تر 10

افغان جرمن آنلاين په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینگه کړئ maqalat@afghan-german.de یادونه: دلیکني د لیکنيزي بني پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هیله من یو خپله لیکنه له رالیرلو مخکي په څیر و لولئ

اکنونکه شما حبس جانی را الی زمان ظهور صلاح و آثار توبه خواهش دارید پس لطفاً علمای منتخبه تانرا تاکید کنید که برای ظهور صلاح و آثار توبه چنان قواعد و ضوابطی را مقرر دارند تا که حکومت حقیقتاً همچنان اشخاصی را که واقعاً به صلاحیت آمده و سیمای صالحین و نیکوکاران در وجود آنها ظاهر باشد، رها کند و الا اگر برنگ و روی و هیئت ظاهری باشد، همینکه شما دزدی را به زندان انداختید از یکطرف طعام را بالای خود بند میکند و از جانب دیگر شروع میکند به گذاشتن ریش و هم یک تسبیح بزرگ و مسواک کلان را با خود میگرداند و به اوراد و وظایف نیز مشاغلته میورزد. پس اگر ما بدین هیئت ظاهری آنها که بنظر کمتر از یک ولی کامل نمی آیند، فریب خورده آنها را بگذاریم، معلوم است که "گرگ" را خوب گرسنه نموده و "شیر" را در موقعیکه برای تناول گوشت اشتها دارد، رها کرده ایم و بجان رمه و دیگر مواشی مظلوم از دست خود قصاب اجل را فرستاده ایم.

عاقبت گرگ زاده گرگ شود

گرچه با آدمی بزرگ شود

وکلاى لویه جرگه: چیزیکه ذات خسروانه نسبت به ارباب جرایم فرموده اند، بسیار خوب است و از حد ضرور بصد ضرور لازم است که برای آنها هیچ یک نوع مراعات و تخفیفی عطا نشود.

اعلیحضرت: نی! ابداً ما خواهش نداریم آن حقوقی را که خداوند برای آنها عطا کرده است، حکومت اسلامیة تان آنها را از آن اگرچه مجرمند محروم داشته، امتیازی ندهد و اما بایستی که این امتیاز بیک اصول مضبوط و قواعد مرغوبی از طرف علمای محترم گذارده شود.

علمای لویه جرگه: بر طبق مقررات شرعیه و هدایات ذات شاهانه ما علما برای امتیاز صالحین از طالحین چنان شرائطی را وضع میکنیم تا مجرمین ابداً از آن استفاده کرده نتوانند و علاوه برآن خود ذات پادشاهی در امورات تعزیری مختارمطلقند بهر وجهی که بران قیود و شروط بگذارند، صحیح است و درست.

اعلیحضرت: در صورتیکه اختیار وضع قیود و شروط و تحدید تعزیرات از حقوق پادشاه اسلام است، مطمئن باشید که اصول خوب ی را برای امتیاز مجرم و غیرمجرم و شخص با دیانت و مرد صاحب خیانت مقرر خواهم داشت.

حُکم قاضی به امارات قویه

(۹)

لویه جرگه: اعلیحضرتا! محض سد باب جرائم و انقلاخ [ریشه کن ساختن] فتنه و فساد و به مجازات رسیدن اشرار نابکار ما عموم علمای افغانستان این مسئله را از کتب معتبره فقهیه و روایات معتمده حنیفه بحضور شاهانه تقدیم میکنیم و به همراه آن التجا داریم تا منظور گردد که در حدود و حقوق عباد احکام محاکم عدلیه بعد از اقرار مقرر و گواهی شهود صادر گردد و در تعزیرات قضات مملکت اسلامیة افغانیه حتماً به دلائل قویه و امارات مستنده علم خود شانرا ضم نموده احکام اصدار نمایند.

د پانوی شمیره: له 7 تر 10

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de یادونه: دلیکني د لیکنيزي بني پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هیله من یو خپله لیکنه له رالیرولو مخکي په خیر و لولئ

اعلیحضرت: من ازین روایات و نظریه انصاف و اسلامیت تان اظهار سرور و تشکر دارم، زیرا ماقبل برین در مواقع وجود همه گونه دلائل و قرائن و امارات مستنده قاضی صاحبان در مسئله سارقین و مجرمین از مدعیان گواه میخواستند. چون مدعی مظلوم گواه آورده نمیتوانست، ازین استغاثه خود بجز از پریشانی و یک دشمنی سرباری شخص مدعی علیه، دیگر ثمری را نمی چید. چنانچه در ایام سابق یکی از میان شما گفته بود که نسبت دزد و مشاهد مانند اجتماع سایه و آفتاب است و علاوه برآن از مسموعات و تجربات و نظریات بعیان رسیده است که باید با ارباب جرائم مساهله و نرمی کرده نشود. خودم در ابتداء شفقت و عدالت کردم بر ارباب جُنحه، زولانه یک لنگه حکم کردم اما بلاخر آن ظلام از حرکات بدهنچار خود مرا بدین سخنم مجبور کردند که حکم نمودم که زولانه دو لنگه بهر دو پای شان انداخته شود.

لویه جرگه: یکی از میان بر خواسته برین نظریه علمای مکرم و اعلیحضرت معظم خویش اظهار شادمانی کنان کلماتی را در قلع و قمع اشرار و سارقین و ارباب جنایت ایراد کنان ضمناً این بیت را قرائت کرد:

سر گرگ باید از اول برید

نه آنگه سر گوسفندان درید

در اثر آن تمام لویه جرگه بتائید آن پرداخته حکومت را بانواع تشدد و اقسام بازپرس نسبت به اشرار توصیه کنان ازین مبحث گذشتند.

قتل سارق بتکرار سرقه

(۱۰)

لویه جرگه: و هم نظر به ملاحظاتی که در فوق مسطور و مذکور گشت، صرف برای ادامه انطباط و امنیت عمومی و رفع سرقات و دزدیهای معمولی از روی مسائل مفتی بها شرعیه چنان فتوی را بحضور مبارک تقدیم میکنیم که سارق ضرور باید بعد ازینکه مکرراً در سرقه گرفته شود و یا بر وی ثابت گردد، سیاستاً بقتل برسد.

اعلیحضرت و لویه جرگه: بکمال مسرت و کف زندهای شادمانی این نظریه را قبول فرموده ازین گفت و شنید دلچسپ نیز درگذشتند.

شمولیت قضات در محاکم مامورین

(۱۱)

لویه جرگه: محض جهت بازدید جمیع امورات مملکتی و مطلع بودن قضات و مامورین عدلیه از گزارشات حکومتی و مجلس های مشوره مقامی چنان معروض میداریم که قضات ومفتیان در محاکم مامورین نیز باید شامل شده حصه بگیرند تا طرفین ازین اختلاط و نشست و برخاست برای خود شان استفاده بکنند.

د پانو شمیره: له 8 تر 10

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته راښوای. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de
یادونه: دلیکنیزې بنې پازوالي د لیکوال په غاړه ده، هیله من یو خپله لیکنه له رالیولو مخکې په څیر و لولئ

اعلیحضرت: سابق برین ما از محاکم شرعی و قوه عدلیه، دست حکام و مامورین را کاملاً دور کرده و آنها را از هم علیحده و بکار های مفوضه خود شان یکه و تنها گذارده بودیم تا احدی نتواند که در امورات عدلیه مداخله کند. حال شما چنین خواهش میکنید که باید قضاوت و مفتیها نیز در محاکم مامورین حصه بگیرند. خوب است من شما را ازین اظهار شما مانع نمیشوم، لکن آرزو میکنم که باید وکلاء منتخبه شما از چنان اشخاص با درایت و صاحب کفایت منتخب و معین شوند تا موجب تضییع اوقات و سرگردانی قاضی صاحبان و محاکم عدلیه ما نشده کار های اهالی در زاویه تعویق نماند و همان وکیل منتخبه شما که عالم است، در محاکم مامورین حصه بگیرد و مدافعه های لازمه را بر طبق مفکوره تان بنماید. در صورتیکه روسا و اعضای محترم منتخبه محاکم مامورین اشخاص عالم و دانسته و فهمیده باشند، پس حاجت به لفظ قاضی و مفتی بودن چیست؟

لویه جرگه: برین مسئله اظهار مسرت کرده این جملات همایونی را بکف زندهای مسرت تحسین کردند.

عوض نفوس و بدل عسکری

(۱۲)

لویه جرگه: خدمت عسکری خدمتی است نهایت با شرف و ما برای همه گونه اوامر و فرمائش همایونی که در عالم عسکری برای ما بفرمایند، سمعاً و اطاعتاً حاضریم و آماده ایم، فاما برای آسایش اهالی و تسهیلات عمومی بر طبق مقررات شرعی معروض میدارم که عموم افراد افغانی بکمال شوق و شغف و رضاء و رغبت خود ها بعسکری می آیند. اشخاصیکه خود شان آمده نتوانند و از دولت خواهش کنند ازوشان بدل نقدی را که حکومت مقرر دارد برای مصارف سد ثغور و استحکام سرحدات و دیگر تجهیزات نظامی و جعل بیت المال قبول کند، باینستی که حکومت این خواهش شانرا قبول کند. و اگر خود آن مرد اصالتاً شامل عسکری شده نمیتوانست، امید داریم که حکومت بشرائط ذیل از وی عوض را قبول کند.:

شرط اول: هر زمانیکه عوض فرار کند، شخص اصل جلب شود که یا دیگر عوض و یا بدل نقدی چهار صد روپیه بدهد یا خودش بالذات خدمت عسکری را نماید.

دوم: بهر تاریخیکه خود او و یا عوض دیگر آن حاضر خدمت شود، از همان تاریخ تا دوسال خدمت عسکری را اکمال نماید.

سوم: اگر اسلحه دولت را عوضی مفقود کند و یا در حین فرار شدن با خود ببرد، تاوان آن به ذمه شخص اصل است.

چهارم: سن عوضی قریب سن نوری که بقرار نظامنامه جلب میشود، خواهد بود.

پنجم: عوضی اگر در حین داخل بودن ملازمت عسکری فوت شود و تاریخ اکمال خدمت آن بر سر نرسیده باشد، دیگر بشخص اصل تکلیف نیست.

ششم: کسیکه قبلاً دوره خدمت عسکری را اکمال کرده باشد، عوض شخص دیگر منظور نمیگردد.

د پانوی شمیره: له 9 تر 10

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینگه کړئ maqalat@afghan-german.de یادونه: دلپکني د ليکنيزي بني پازوالي د ليکوال په غاړه ده، هيله من يو خپله ليکنه له راليرلو مخکي په خير و لولئ

هفتم: بوقت اعلان حرب شخصی عوضی که تعلیم یافته فن حرب است، حاضر شود.

هشتم: بعد از اعلان حرب بدل نقدی منظور نیست.

اعلیحضرت: بسیار خوب شد حکومت بشرائط فوق هم از شما عوض قبول میکند و هم بدل عسکریرا مبلغ چهار صد روپیه از اشخاصیکه نه شخصاً خودش شامل نظام شده میتواند و نه عوض برایش دستگیری میکند، قبولدار میشود. دیگر تعدیلاتی را که در نظامنامه نفوس نموده اید چون درین مبحث بیان ننمودید، گمان میکنم که فراموش خاطر تان شده اینک خودم آن تعدیلات شما را بخاطر دارم که میگویم:

۱- در آتیه حواله نفوس بحضور مجلس مشوره بعمل آید.

۲- عمر اشخاص در کتاب نفوس بعبارت فارسی تحریر شود.

۳- مجلای اشخاص معذور و بیگس را در صورتیکه با قاعده درست باشد، مامورین محلی نفوس ملاحظه کرده بر خواست بدهند.

لویه جرگه: به کمال گرمجوشی و یک عالم شادمانی این نظریات همایونی را شنیده برین حقگوئی و حق پسندی و انصاف شعاری و قوه حافظه پادشاهی دعا گوئیهای نموده تماماً او را با آواز های تکبیر و کف زدنهای خرمی تحسین و آفرین نمودند.

(ادامه در قسمت بیست و دوم)

د پانو شمیره: له 10 تر 10

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de
یادونه: دلیکنې د لیکنیزې بنې پازوالي د لیکوال په غاړه ده، هیله من یو خپله لیکنه له رالیرلو مخکې په خیر و لولئ